

DE MOLENS VAN ZANDBUREN

In Hippolytushoef hebben meerdere molens gestaan. Iedereen kent natuurlijk de nog bestaande korenmolen De Onderneming aan de Koningsweg nabij de Belt. Bij Zandburen hebben nog twee korenmolens gestaan. Eén ervan was molen De Poolster, die als korenmolen in Huisduinen dienst deed. De andere molen komt alleen voor op één oude kaart.

De oudste kaart waarop beide molens van Zandburen voorkomen is een kaart uit het Nationaal Archief uit 1541¹. Duidelijk te zien is dat er ten noorden van de kerk van Hippolytushoef twee molens getekend zijn. De rechter, meest oostelijke molen is vermoedelijk de locatie waar later De Poolster heeft gestaan. In de database van verdwenen molens valt te lezen dat deze molen rond 1862 moet zijn gesloopt.

Van de andere, linker molen is niet bekend waar deze precies gestaan heeft. Op latere kaarten komt de tweede molen niet meer voor, maar slechts de voorganger van molen De Poolster. Een kaart uit 1676 van Nicolaes van der Heyde² laat nog maar één molen zien, evenals een kaart uit 1672 van Dirk Abbestede³. Het is dus niet helemaal duidelijk of de tweede molen op Zandburen er daadwerkelijk heeft gestaan.

Op de plaats van De Poolster heeft dus vanaf 1672 een korenmolen gestaan. Op allerlei kaartmateriaal komt de molen op de locatie van De Poolster voor tussen 1672 en 1845. Reden om aan te nemen dat sinds de tweede helft van de 17^e eeuw Hippolytushoef de beschikking had over een korenmolen. In allerlei literatuur wordt aangenomen dat deze molen, voorganger van De Poolster, rond 1861/1862 is gesloopt en plaats gemaakt heeft voor De Poolster.

Nicolaes van der Heyde 1676⁴

Kaart Dirk Abbestede 1672⁵

¹ Kaart van Wieringen uit 1541 uit het. Nationaal Archief, Den Haag, Verzameling Binnenlandse Kaarten Hingman, nummer toegang 4.VTH, inventarisnummer 2744

Een copy is ook te vinden bij de Historische Vereniging Wieringen onder nummer HVWO 7700 - <https://www.archiefhvw.nl/cgi-bin/objecten.pl?ident=7700>).

² <https://hdl.handle.net/21.12102/FEACDCDEFB8E11DF9E4D523BC2E286E2>

³ Kaarte van t' Koegras ;, geleegen tusschen Wieringen, en Wieringer Waerd, Zype, ... | uvaerfgoed.nl

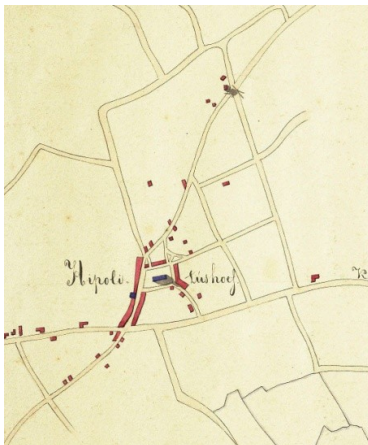
⁴ Kaart Noord Hollands Archief: <https://noord-hollandsarchief.nl/beelden/beeldbank/detail/FEACDCDEFB8E11DF9E4D523BC2E286E2/media/c8f22baa-b50f-7979-1a03-b56c9cc776d6>

Kaart Nicolaus Visscher 1682⁶

Kaart Jan Peereboom 1791⁷

Kaart P. van Diggelen 1845⁸

als eigenaar van de "koornmolen". Hij had een belastbaar inkomen van fl. 160. Ook de exacte positie

Gelukkig is er van molen De Poolster meer bekend. De Poolster werd ook kortweg "De Pool" genoemd of de molen van Looze, naar de laatste eigenaar. Naar het zich laat aanzien hebben er op de locatie van "De Poolster" dus tenminste twee molens gestaan. Vanaf 1541 komt de molen voor op kaarten. Bekend is dat de eerste molen in 1861/1862 is gesloopt om plaats te maken voor zijn opvolger. En zeker is dat in 1862 er een nieuwe molen is geplaatst, die daar tot 5 mei 1944 heeft gestaan.

Van de voorganger van De Poolster is verder weinig bekend. Volgens een jaartal in het bovenwiel bleek dit molenonderdeel uit 1672 te stammen. In het historische kadaster van 1811-1832 staat Pieter Dekker aangegeven

⁵ Kaartcollectie UvA (Allard Pierson): <https://hdl.handle.net/11245/3.838>

⁶ Kaartcollectie UvA (Allard Pierson): <https://hdl.handle.net/11245/3.1200>

⁷ Noord Hollands Archief, inventarisnummer NL-HmNHA_269-1296: <https://noord-hollandsarchief.nl/beelden/beeldbank/detail/FF045AEAFB8E11DF9E4D523BC2E286E2/media/332a8aa6-fa3e-965f-7231-dc856511dba9>

⁸ Rijkswaterstaat kaarten voor 1850 in het Noord Hollands Archief inventarisnummer NL-HmNHA-269_1337 (<https://noord-hollandsarchief.nl/beelden/beeldbank/detail/ED378BFE4E5F43A89C2F10D416342B57/media/444743f5-789d-c5e2-d096-cc95d16f364c>)

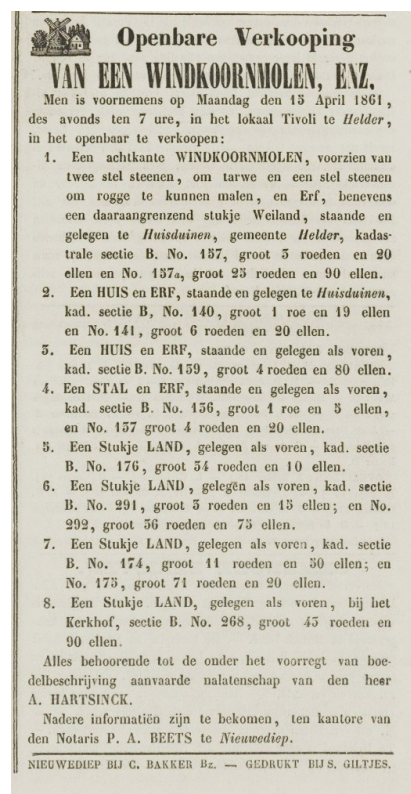
staat aangegeven als 52.91339 N en 4.96506 O, wat net ten westen van de kruising Zandburen / Gemeenelandsweg / Noordburenweg is.

Van Pieter Dirksz Dekker (1788- 11 november 1856) is bekend dat hij korenmolenaar, meelmolenaar en rietdekker was, getrouwd was met Grietje Bakker en woonde aan De Elft 11 in Hippolytushoef. Hij was dus molenaar in de periode dat De Poolster nog niet gebouwd was en maalde dus op zijn voorganger.⁹

Molen De Poolster is in 1862 gebouwd. De molen was niet nieuw, maar een tweedehands molen - genaamd De Hoop - die daarvoor in Huisduinen heeft gestaan. De eerste korenmolen van Huisduinen stamt uit circa 1600 en stond ten noorden van het dorp, vrij in de wind met op afstand slechts een enkel huisje of boerderijtje. Het eerste dorp met de naam Huisduinen is namelijk door stormvloed en dijkdoorbraken in circa 1600 buitengedijkt. Vanaf 1597 tot circa 1605 was Pietersz Platevoet eigenaar van De Hoop. Nu, zo'n vierhonderd jaar later, kennen wij dat gebied als het Schulpengat. Kort na de fatale overstroming werd er een tweede molen met de naam de Hoop meer landinwaarts gebouwd, vermoedelijk in 1672 aangezien in het bovenwiel van de molen dit jaartal gekerfd was. De laatste eigenaar en molenaar van deze Huisduiner molen is vanaf 1847 Andries Hartsinck. Hij was getrouwd met Anna van der Ham. Als hij in 1860 komt te overlijden is dat aanleiding voor Anna om de molen te verkopen. Op 15 april 1861 wordt er een openbare verkoop gehouden¹⁰. De molen wordt verkocht voor fl. 3260 aan de gebroeders Johannes Stefanus en Johannes Eilard Janzen, aannemers in Den Helder, die in Den Helder een tras- en een houtzaagmolen in bezit hadden.¹¹ De molen van Huisduinen wordt afgebroken en in Zandburen weer opgebouwd.

In 1873 valt in een krantenartikel te lezen dat De Poolster wederom bij openbare verkoop wordt verkocht met drie paar maalstenen en een set nieuwe zeilen. De molen was eigendom van de heren W.J. Driessen, L. Asjes en C. Kaan¹². Kennelijk hebben de gebroeders Janzen de molen aan hen verkocht. Een koopcontract uit 1919 geeft uitsluitsel over de eigenaar in dat jaar.

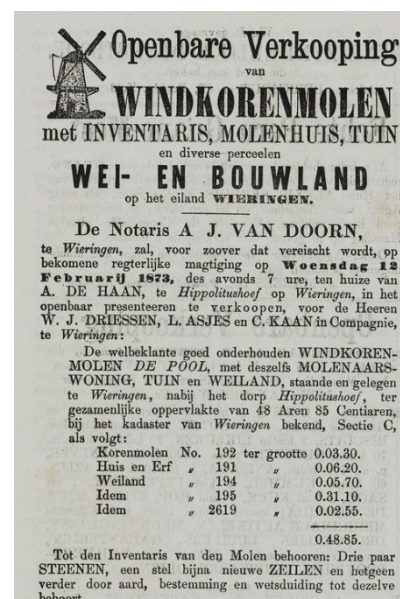
Dirk Kort Thijszoon, molenaar wonende te Zandburen op Wieringen verklaart dan de molen te verkopen aan Cornelis Kaan Pauluszoon, koopman, wonende te Hippolytushoef op Wieringen en Jan Lont Dirkszoon, landman, wonende te Zandburen op Wieringen, die verklaren op 8 september 1919 "tezamen voor gelijke delen te kopen en in eigendom te aanvaarden: een korenmolen met erf te Zandburen voor een totale koopprijs van fl 4000"¹³.

Openbare Verkoop
VAN EEN WINDKOORNMOLEN, ENZ.
Men is voornemens op Maandag den 15 April 1861, des avonds ten 7 ure, in het lokaal Tivoli te Helder, in het openbaar te verkoopen:

1. Een achtkante WINDKOORNMOLEN, voorzien van twee stel steenen, om tarwe en een stel steenen om rogge te kunnen malen, en Erf, benevens een daaraangrenzend stukje Weiland, staande en gelegen te Huisduinen, gemeente Helder, kadastrale sectie B. No. 137, groot 5 roeden en 20 ellen en No. 137a, groot 23 roeden en 90 ellen.
2. Een HUIS en ERF, staande en gelegen te Huisduinen, kad. sectie B. No. 140, groot 1 roe en 19 ellen en No. 141, groot 6 roeden en 20 ellen.
3. Een HUIS en ERF, staande en gelegen als voren, kad. sectie B. No. 159, groot 4 roeden en 80 ellen.
4. Een STAL en ERF, staande en gelegen als voren, kad. sectie B. No. 156, groot 1 roe en 5 ellen, en No. 157 groot 4 roeden en 20 ellen.
5. Een Stukje LAND, gelegen als voren, kad. sectie B. No. 176, groot 54 roeden en 10 ellen.
6. Een Stukje LAND, gelegen als voren, kad. sectie B. No. 291, groot 5 roeden en 15 ellen; en No. 292, groot 56 roeden en 75 ellen.
7. Een Stukje LAND, gelegen als voren, kad. sectie B. No. 174, groot 11 roeden en 30 ellen; en No. 173, groot 71 roeden en 20 ellen.
8. Een Stukje LAND, gelegen als voren, bij het Kerkhof, sectie B. No. 268, groot 45 roeden en 90 ellen.

Alles behorende tot de onder het voorregt van boedelbeschrijving aanvaarde nalatenschap van den heer A. HARTSINCK.
Nadere informatiën zijn te bekomen, ten kantore van den Notaris P. A. BEETS te Nieuwediep.
NIEUWEDIEP BIJ G. BAKKER Bz. — GEDRUKT BIJ S. GILTJES.

Openbare Verkoop
van
WINDKOORNMOLEN
met INVENTARIS, MOLENHUIS, TUIN
en diverse percelen
WEI- EN BOUWLAND
op het eiland WIERINGEN.

De Notaris A. J. VAN DOORN, te Wieringen, zal, voor zoover dat vereischt wordt, op becomene regterlijke magtiging op **Woensdag 12 Februarij 1873**, des avonds 7 ure, ten huize van A. DE HAAN, te Hippolytushoef op Wieringen, in het openbaar presenteren te verkoopen, voor de Heeren W. J. DRIESSEN, L. ASJES en C. KAAAN in Compagnie, te Wieringen:

De welbeklante goed onderhouden WINDKOORNMOLEN *DE POOL*, met deszelfs MOLENAARS-WONING, TUIN en WELLAND, staande en gelegen te Wieringen, nabij het dorp Hippolytushoef, ten gezamenlijke oppervlakte van 48 Aren 85 Centiaren, bij het kadaster van Wieringen bekend, Sectie C, als volgt:

Korenmolen	No. 192	ter grootte	0.03.30.
Huis en Erf	" 191	"	0.06.20.
Weiland	" 194	"	0.05.70.
Idem	" 195	"	0.31.10.
Idem	" 2619	"	0.02.55.
0.48.85.			

Tot den Inventaris van den Molen behooren: Drie paar STEENEN, een stel bijna nieuwe ZEILEN en hetgeen verder door aard, bestemming en wetsluiting tot dezelve behoort.

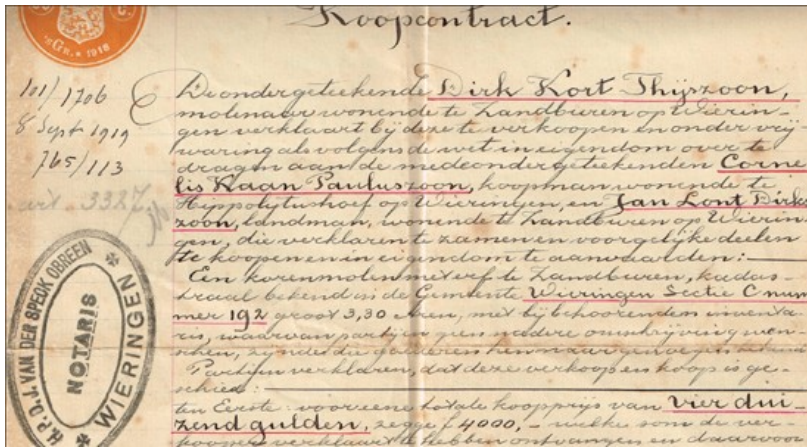
⁹ [Pieter Dirksz Dekker \(pedete.net\)](http://pedete.net)

¹⁰ [Heldersche en Nieuwedieper Courant | 7 april 1861 | pagina 4 - Kranten Regionaal Archief Alkmaar](#)

¹¹ [Levend Verleden | 1 september 2001 | pagina 27 - Tijdschriften Regionaal Archief Alkmaar: blz 27-32](#)

¹² [Heldersche en Nieuwedieper Courant | 7 februari 1873 | pagina 4 - Kranten Regionaal Archief Alkmaar](#)

¹³ In de database van verdwenen molens is een deel van het koopcontract te vinden. [De Poolster/ De Pool/ Molen van Looze, Hippolytushoef \(molendatabase.org\)](#)

Niet veel later in 1921 koopt Jan Lont Dirkszoon de mede-eigenaar Cornelis Kaan uit voor een bedrag van fl. 2500 en is dan de enige eigenaar.

Bekend is dat molen De Poolster in 1939 is gekocht door de familie Looze van vermoedelijk Jan Lont Dirkszoon. Nadat de molen was overgenomen door de firma

Looze, werd deze in 1943 grondig herstelde om hem weer in bedrijf te nemen voor de mensen die graan opgescharreld hadden bij boeren en dat wilden laten malen. Het plan was om een motor in de molen te plaatsen vanwege de windhinder door de uitbreidingen van Hippolytushoef. In 1944 was molenmaker Moeijes uit Obdam een week bezig met reparaties, die op vrijdag 5 mei 1944 gereed waren. In diezelfde nacht sloeg de bliksem in en verbrandde de molen.

Uit correspondentie, die terug is te vinden in het archief van www.allemolens.nl, blijkt dat de familie Looze aanvankelijk een poging deed om de molen weer op te bouwen. Echter dat werd te duur en dhr A.C. Looze besloot uiteindelijk op 6 augustus 1944 de molen niet te herbouwen en een nieuwe elektrische maalderij te beginnen¹⁴.

Helemaal het einde van de molen is dit niet. Van de molen in 1862 is nog een steen bewaard gebleven. In de tuin van de oude molenaarswoning is een ronde vijver te vinden. Een molensteen is als bodem voor deze vijver gebruikt. Een oud-bewoner heeft dat ook bevestigd.

Het geraamte van de afgebrande molen

Ronde vijver in de tuin op locatie van de molen van Looze: de molensteen vormt de bodem

¹⁴ https://zoeken.allemolens.nl/detail.php?nav_id=4-1&positie=7&id=146341278 Brief van A.C. Looze over het besluit niet te herbouwen na de brand.